

MovieZone met de klas

Docentenhandleiding

Deze docentenhandleiding biedt praktische informatie over de voorbereiding en verwerking van film kijken met de klas. Hoe organiseer je een filmvertoning? Waar let je op als je bewust film kijkt? En, wat kun je nog meer doen met film met de klas?

MOVIE ZONE

WAAROM MOVIEZONE MET DE KLAS

+ Jongeren houden van films. Ze gaan samen naar de bioscoop of ze downloaden films van internet. Ze kijken vooral naar populaire films met actie, spanning of romantiek en een happy end. Maar er is veel meer te ontdekken in de wereld van film. Films die behalve ontroeren en vermaken ook informeren, verwarren en intrigeren. Films met een speciale of experimentele beeldtaal. Films waarvan het einde niet altijd happy is. U kunt ze in aanraking brengen met bijzondere films. Door films samen bewust te kijken, werkt u aan het begrijpen van beeldtaal en daarmee aan de mediawijsheid van leerlingen.

DOELSTELLINGEN

+ Met *MovieZone met de klas* laat u uw leerlingen op een boeiende manier kennismaken met bijzondere films. *MovieZone met de klas* heeft de volgende doelstellingen:

- › Samen een bijzondere film kijken in de bioscoop die leerlingen niet vanzelfsprekend zien;
- › Leerlingen leren over kunstzinnige en technische aspecten van film;
- › Leerlingen mediawijzer te laten worden door beelden bewust te 'lezen', analyseren en contextualiseren. Lessen over film kunnen bij diverse vakken ingezet worden. Afhankelijk van de gekozen film en invalshoek van de les draagt het bij aan kerndoelen en eindtermen van bijvoorbeeld kunstvakken, taalonderwijs, maatschappijleer en geschiedenis.

HOE ZIT HET LESMATERIAAL IN ELKAAR?

+ Op moviezone.nl/educatie heeft u de keuze uit een uitgebreid filmaanbod van hedendaagse, actuele films dat zorgvuldig voor de doelgroep is geselecteerd door educatieve experts. U gaat met de klas naar een filmtheater of bioscoop en door de film op school voor te bereiden en na te bespreken krijgen leerlingen inzicht in filmtaal en worden ze uitgedaagd kritisch naar film te kijken, vragen te stellen en een eigen mening te vormen. Bij elke MovieZone-tip is lesmateriaal beschikbaar.

- › Het MovieZone lesmateriaal bestaat uit drie onderdelen: fact sheets per filmtitel; werkbladen voor leerlingen en deze docentenhandleiding. Alle onderdelen zijn gratis te downloaden van de site.
- › De werkbladen en deze handleiding zijn algemeen van opzet en niet gekoppeld aan één specifieke film.
- › De opdrachten op de werkbladen zijn individueel of in groepjes uit te voeren en hebben betrekking op één bijzonder aspect van de film. Per titel krijgt u opdrachtsuggesties, maar u kunt uiteraard ook een eigen keuze maken uit de werkbladen.
- › Dit geeft u de vrijheid om zelf te bepalen wat bij de gekozen film aan de orde komt en het biedt u de mogelijkheid om vaker en op verschillende manieren concrete invulling te geven aan mediawijsheid.
- › De fact sheets zijn wel gekoppeld aan één specifieke film en bevatten informatie over de inhoud, de makers en de context van specifieke films.

MOVIEZONE MET DE KLAS IN 8 STAPPEN

- › Kies een film (zie MovieZone-tips op de site).
- › Neem contact op met de bioscoop of het filmtheater bij u in de buurt (zie MovieZone vertoners op de site).
- › Bepaal in overleg met bioscoop/filmtheater datum en tijdstip van de filmvoorstelling.
- › Maak een lesopzet: kies thema en opdrachten om met de leerlingen te behandelen.
- › Activeer voorkennis van de leerlingen in een voorbereidende les.
- › Bespreek regels en gedrag bij bezoek aan bioscoop/filmtheater.
- › Kijk samen naar de gekozen film.
- › Reflecteer op de film in een les na het filmbezoek.

LESOPZET

+ Een les bestaat uit drie onderdelen: de voorbereiding, het bekijken van de film en de verwerking. U maakt zelf een keuze uit de aangeboden lessuggesties en opdrachten. Op deze manier kunt u de lessen zo lang en kort maken als u wilt. Ideaal is om er minimaal drie lesuren aan te besteden.

DE VOORBEREIDING

+ De voorbereiding is gericht op het activeren van voorkennis, het opwekken van interesse en/of het richten van de aandacht van de leerlingen op een specifiek onderdeel van de film. Zorg dat u de fact sheet van de door u gekozen film met informatie over de inhoud, makers en context van de film paraat heeft.

Een klassengesprek is een goede vorm om uw leerlingen voor te bereiden. Vertel de leerlingen kort iets over de film aan de hand van de informatie op de fact sheet, bijvoorbeeld over wie de film gemaakt heeft. Welke acteurs spelen erin? Hebben de leerlingen eerder films van deze makers/acteurs gezien? Welke? Wat vonden ze daarvan? U kunt ook ingaan op het thema van de film, de omstandigheden waaronder de film gemaakt is of het beoogd publiek.

Het richten van de aandacht van de leerlingen kan tevens door (*kijk*)opdrachten te geven, bijvoorbeeld over de verhaalstructuur of de filmische middelen (zie achtergrondinformatie). Geef de leerlingen eerst relevante informatie over het onderwerp van de kijkopdracht. Zo weten leerlingen beter waar ze op moeten letten bij de verhaalstructuur, het cameragebruik, de montage, het geluid, etc.. Hiervoor kunt u ook gebruik maken van de werkbladen.

DE FILM KIJKEN IN DE BIOSCOOP/FILMTHEATER

+ MovieZone stimuleert film kijken op het grote doek. Film kijken in een filmzaal biedt een heel andere ervaring dan film kijken in de klas op school. In een filmtheater of een bioscoop kunnen de leerlingen een film beleven zoals de maker het bedoeld heeft. Met groot beeld in een hoge kwaliteit op een groot scherm, met goed geluid rondom in een donkere zaal is het filmkijken optimaal. De kijker kan dan ongestoord helemaal in de film kruipen. Ook het gemeenschappelijk film kijken met publiek draagt bij aan de beleving.

VERWERKING

+ Laat de leerlingen na afloop van de film eerst spontaan hun reactie geven. Hoe vonden ze de film, wat vonden ze leuk, mooi, grappig, spannend, zielig of eng? Leefden ze mee met de hoofdpersonen in de film? Zou het verhaal echt gebeurd kunnen zijn? Was er iets dat ze niet begrepen?

U kunt de film behandelen aan de hand van drie lagen: de narratieve, filmische en contextuele laag. Per laag kunt u kiezen voor een bepaalde invalshoek, maar u kunt ook meerdere aspecten behandelen zodat uw leerlingen kennismaken met meerdere facetten van film (zie achtergrondinformatie).

Bij de verwerking ligt de nadruk op reflectieve werkvormen. De werkbladen kennen echter ook doe-opdrachten die meer creatief van aard zijn, bijvoorbeeld gericht op het productieproces van film zoals het schrijven van een kort scenario of het uitwerken van scènes in een storyboard. Kies opdrachten die het beste bij de film passen en aansluiten bij het niveau van uw klas. Bij het overzicht van de werkbladen op moviezone.nl/educatie is aangegeven bij welke laag het werkblad hoort. Er zijn o.a. werkbladen over filmtrailers, het scenario, acteursdossiers en recensies.

Bij de verwerking van de film is het van belang dat leerlingen met de kennis over de context van de film hun eigen interpretatie leren onderbouwen en ervaren dat er niet slechts één juiste interpretatie is. Cultuurverschillen, persoonlijke voorkeuren en associaties, maar ook vaardigheden zoals een kritische houding kunnen een rol spelen bij de interpretatie van een film. Door sommige opdrachten in groepjes uit te werken ervaren leerlingen hoe de interpretatie van een film onderling kan verschillen.

ACHTERGRONDINFORMATIE

+ Film kent, net als andere kunstvormen, een onderscheid tussen inhoud en vorm. Inhoud heeft betrekking op wat er wordt verteld, het verhaal (narratieve laag). Vorm heeft betrekking op hoe dat verhaal wordt verteld (filmische laag). En dan is er ook nog de context waarbinnen de film gemaakt is en ontvangen wordt (contextuele laag). Om tot een gedegen interpretatie te komen van een film is informatie uit alle lagen noodzakelijk. U hoeft niet alle lagen uitvoerig te behandelen, maar zorg dat de leerlingen de samenhang zien. Zo krijgen ze het beste inzicht in het rijke, maar ook complexe medium film.

NARRATIEVE LAAG

+ Bij het kijken naar een film gaat het begrijpen hoe het verhaal verloopt meestal automatisch. Een vierstapenstructuur vormt namelijk de basis van het overgrote deel van alle verhalen, ook van films. Deze structuur biedt een handvat bij het begrijpen van wat er in een film gebeurt. In stap 1 worden de belangrijkste personages geïntroduceerd en wordt de situatie uitgelegd. Meestal heeft de hoofdpersoon een wens, verlangen of opdracht te vervullen. Dit gegeven stuwt het verhaal voort. In stap 2 krijgt de hoofdpersoon te maken met hindernissen en obstakels die hij moet overwinnen om zijn doel te bereiken. De situatie kan zelfs compleet uit de hand lopen. Zo wordt een spanningsboog gecreëerd. De kijker blijft kijken om te weten te komen hoe het afloopt. In stap 3 biedt een actie van de hoofdpersoon uitkomst en in stap 4 volgt de conclusie. De beleving van het verhaal door de kijker hangt in grote mate af van de filmische laag.

FILMISCHE LAAG

+ De vormgeving bepaalt hoe de inhoud wordt overgebracht op de kijker. Hierbij zijn twee manieren te onderscheiden: (1) de artdirection zoals locatie, decors, licht, kleding en make-up en (2) de technische vormgeving zoals camera, special effects en montage. Artdirection, ook wel de mise-en-scène genoemd, is de vormgeving die vóór de camera plaatsvindt. Elementen van deze vormgeving kunnen elementen uit de bestaande realiteit zijn, zoals een straat, of ze kunnen speciaal voor de film zijn gemaakt, zoals decors in een studio of kostuums.

De camera legt vast wat de kijker ziet en hoe dat te zien is. De camera bepaalt het perspectief van de kijker. Zo kan er van dichtbij of veraf gefilmd worden, de camera kan bewegen en de positie van de camera kan subjectief zijn (hoog, laag of gefilmd vanuit het gezichtspunt van een personage). Een onafgebroken opname heet een *shot*.

In de montage worden volgorde, combinatie en lengte van de shots bepaald. Montage is dus het selecteren, knippen en herschikken van de gefilmde shots. Door beelden met elkaar te combineren kan een enkel beeld een andere betekenis krijgen. Zo kan een kijker de blik van het personage als droevig interpreteren in combinatie met beelden van een begrafenis en hetzelfde beeld als vrolijk in combinatie met beelden van een kermis.

close-up toont emoties of belangrijke details

medium-shot toont handeling

long-shot toont overzicht van de ruimte en relatie personages onderling

vogel perspectief personages lijken kleiner en kwetsbaarder.

In bijna alle films is geluid net zo belangrijk als beeld. Geluid wijst de kijker op gebeurtenissen of een sfeer die uit beelden alleen niet af te leiden is. Er zijn drie soorten geluid: gesproken tekst, geluid dat bij de gebeurtenissen past en muziek. Geluid kan binnen het verhaal voorkomen, bijvoorbeeld de acteurs die geluid maken of achtergrondgeluiden. Geluid kan ook buiten het verhaal voorkomen. Het komt dan niet voort uit het beeld, maar is achteraf toegevoegd, tijdens de montage. Vaak wordt hierbij gebruik gemaakt van muziek.

Bij de manier waarop het verhaal wordt verteld hoort ook acteren. Goed acteren hoeft niet samen te gaan met de geloofwaardigheid van een verhaal. Een acteur is overtuigend wanneer het personage geloofwaardig overkomt. Er zijn verschillende manieren van acteren te onderscheiden die ieder hun eigen effectiviteit hebben. De nadruk ligt steeds op iets anders, op stem (taal en uitspraak), lichaamstaal of mimiek. Zo werd mimiek vooral veel gebruikt in de tijd van de zwijgende film en is het nu vaak terug te vinden in komedies, waarbij gekke gelaatsuitdrukkingen op de lachspieren moeten werken.

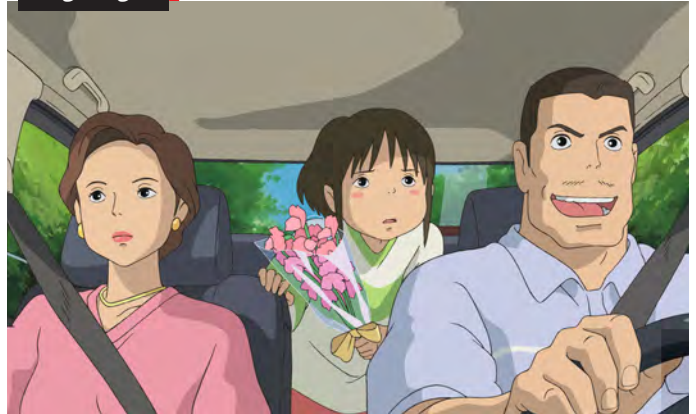
CONTEXTUELE LAAG

+ Voor de context van een film spelen zaken als: uit welk land komt de film? In welke tijd speelt de film? Zijn er situaties, gebeurtenissen, personages of gebruiken in de film te herkennen die daarbij passen? Past de film in een genre of een stroming? Voor wie is de film gemaakt? Welke films heeft deze regisseur nog meer gemaakt? Heeft de regisseur een bepaald handelsmerk?

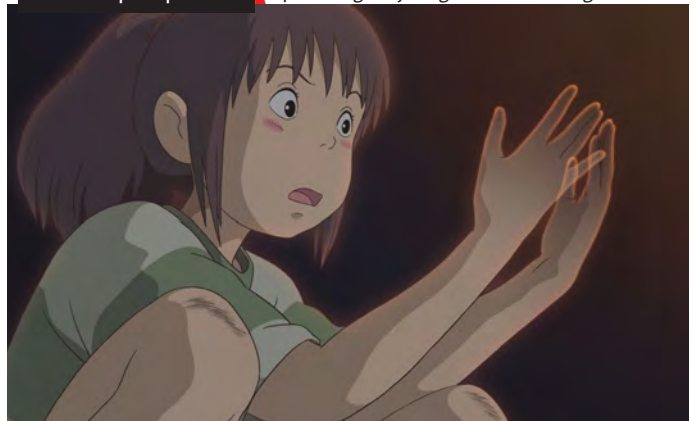
Vragen helpen ook bij het vaststellen van dieperliggende maatschappelijke en culturele betekenissen. Hoe worden relaties weergegeven? Welk beeld wordt gewekt van het gezin, de klasse, man en vrouw, rassen, andere landen of andere religies? Wordt een bepaald gedrag bijvoorbeeld bevestigd of juist ter discussie gesteld? Door wie is de film gefinancierd? En heeft de investeerder een belang om het onderwerp in een bepaald daglicht te plaatsen?

De gebruikte symboliek in een film helpt bij het creëren van betekenis en dus het begrijpen van een filmverhaal. Thematisch gezien zijn bijvoorbeeld roadmovies veelal een zoektocht, waarbij de weg een metafoer is voor het zoeken. Een weg biedt tevens mogelijkheden om in verschillende situaties te belanden.

ooghoogte   neutraal standpunt

kijkvors perspectief   personages lijken groter en machtiger

MEER DOEN MET FILM?

+ Leerlingen kunnen de opgedane filmkennis in de praktijk brengen door zich aan te melden als MovieZone reporter of als jurylid voor een van de grote filmfestivals in Nederland. Als jurylid krijgen leerlingen een kijkje achter de schermen van een filmfestival en ontmoeten filmmakers in levende lijven. MovieZone reporters schrijven regelmatig over de nieuwste films die in de bioscoop verschijnen, bezoeken rode loper première en doen interviews met beroemde (inter)nationale filmmakers. Reporter of jurylid worden is de ideale manier voor leerlingen om op een leuke en leerzame manier meer over film en de wereld eromheen te weten te komen. Aanmelden voor jurylid kan via moviezone.nl/aanmeldingjury en voor reporter via moviezone.nl/wordreporter.

Wilt u uw leerlingen zelf film laten maken? Dat kan natuurlijk ook. Kijk op www.eyefilm.nl/educatie/voortgezet-onderwijs/online voor een uitgebreid aanbod van workshops op school óf in Amsterdam. Met een bezoek aan het nieuwe gebouw van EYE in Amsterdam biedt u leerlingen tevens de mogelijkheid film te beleven op een verrassende manier in een unieke omgeving! Het programma kan naar wens worden samengesteld. Uw leerlingen kunnen aan de slag in de Workshop, bezoeken de tentoonstelling en ontdekken in de Basement meer over film met interactieve installaties en projecties.

MEER WETEN?

www.moviezone.nl Het filmmerk voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar

www.filmeducatie.nl Landelijk onderwijsaanbod op één site

www.eyefilm.nl EYE, aanjager en ambassadeur van filmcultuur in Nederland

www.eyefilm.nl/nieuws/wat-is-film-gratis-online Gratis te downloaden brochure: Wat is film?

www.filminnederland.nl De ontwikkelingen in de Nederlandse filmgeschiedenis

EYE, afdeling educatie

IJpromenade 1

1031 KT Amsterdam

Postbus 37767

1030 BJ Amsterdam

T. 020-7582 360

E. educatie@eyefilm.nl - moviezone@eyefilm.nl

W. eyefilm.nl/educatie - moviezone.nl/educatie

eye

Coördinator MovieZone met de klas: Marlies Baltus

Inhoudelijke begeleiding en redactie: Brit Thomassen

Auteurs: Jeanine Cronie, Florine Wiebenga, Merel Gilsing

Eindredacteur: Anet ter Horst

Vormgeving: HOWDO

De afbeeldingen zijn afkomstig uit de film Spirited Away (2001)

van Hayao Miyazaki, Studio Ghibli (Japan), Walt Disney Company ©

MovieZone met de klas wordt
mede mogelijk gemaakt door

